EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 22.7.2021
COM(2021) 408 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

o pregledu in posodobitvi tretjega izvedbenega načrta Evropske unije v skladu s členom 9(4) Uredbe (EU) 2019/1021 o obstojnih organskih onesnaževalih

{SWD(2021) 201 final}

1. UVOD

Stockholmska konvencija o obstojnih organskih onesnaževalih[1] (v nadaljnjem besedilu: Stockholmska konvencija) je bila sprejeta maja 2001, veljati pa je začela leta 2004. Evropska unija (v nadaljnjem besedilu: Unija) in njene države članice[2] so pogodbenice Konvencije[3], ki se je v pravu Unije prvič izvajala z Uredbo (ES) št. 850/2004 o obstojnih organskih onesnaževalih[4]. Navedena uredba je bila nadomeščena s prenovljeno Uredbo (EU) 2019/1021 o obstojnih organskih onesnaževalih[5] (v nadaljnjem besedilu: uredba o obstojnih organskih onesnaževalih).

Pogodbenice morajo v skladu s členom 7 Stockholmske konvencije:

(a) oblikovati načrt za izpolnjevanje svojih obveznosti po Konvenciji in si prizadevati za njegovo uresničevanje;

(b) predložiti svoj izvedbeni načrt Konferenci pogodbenic v dveh letih od datuma začetka veljavnosti Stockholmske konvencije za to pogodbenico;

(c) kot je to ustrezno, pregledovati in posodabljati svoje izvedbene načrte v rednih časovnih presledkih in tako, kot je opredeljeno v sklepu Konference pogodbenic.

Prvi evropski izvedbeni načrt z naslovom „Izvedbeni načrt Skupnosti“ je bil oblikovan leta 2007 (SEC(2007) 341)[6]. Izvedbeni načrt Skupnosti je bil najprej posodobljen z izvedbenim načrtom Unije, ki je bil pripravljen leta 2014 (COM(2014) 306 final), in nadalje posodobljen v začetku leta 2019 (COM(2018) 848 final). Pregled in posodobitev tretjega izvedbenega načrta Unije sta postali potrebni za nadaljnje obravnavanje:

(1) prenovitve uredbe o obstojnih organskih onesnaževalih, ki je julija 2019 nadomestila prvotno Uredbo (ES) št. 850/2004;

(2) vključitve številnih novih obstojnih organskih onesnaževal v Stockholmsko konvencijo, vključno s pesticidom dikofolom in industrijsko kemično perfluorooktanojsko kislino (PFOA), njenimi solmi in njej sorodnimi spojinami, ter

(3) tehničnega in zakonodajnega napredka na tem področju.

O tem novem izvedbenem načrtu Unije so potekala posvetovanja s pristojnimi organi držav članic, industrijo, okoljskimi organizacijami in splošno javnostjo. Izvedbeni načrt Unije bo v skladu z obveznostmi Unije kot pogodbenice predložen sekretariatu Stockholmske konvencije.

2. OBSTOJNA ORGANSKA ONESNAŽEVALA

Obstojna organska onesnaževala so kemične snovi, ki ostajajo v okolju, se kopičijo v organizmih ter predstavljajo tveganje za resne škodljive učinke na zdravje ljudi ali okolje. Prenašajo se čez mednarodne meje in potujejo daleč stran od svojega izvora ter se celo kopičijo v regijah, kjer se nikoli niso uporabljala ali proizvajala. Obstojna organska

---

1 http://www.pops.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/2232/Default.aspx.

2 Ena država članica EU je še ni ratificirala (Italija).

3 Sklep Sveta z dne 14. oktobra 2004 o sklenitvi, v imenu Evropske skupnosti, Stockholmske konvencije o obstojnih organskih onesnaževalih (2006/507/ES) (UL L 209, 31.7.2006, str. 1).

4 Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 850/2004 z dne 29. aprila 2004 o obstojnih organskih onesnaževalih in spremembi Direktive 79/117/EGS (UL L 158, 30.4.2004, str. 7).

5 Uredba (EU) 2019/1021 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o obstojnih organskih onesnaževalih (prenovitev) (UL L 169, 25.6.2019, str. 45).

6 https://ec.europa.eu/environment/chemicals/international_conventions/pdf/sec_2007_341.pdf.

onesnaževala predstavljajo nevarnost za okolje in zdravje ljudi po vsem svetu, pri čemer so arktična, baltska in alpska regija primeri ponorov obstojnih organskih onesnaževal v EU. Potrebno je bilo mednarodno ukrepanje za zmanjšanje in odpravo proizvodnje, uporabe in izpustov teh snovi. Te snovi, ki so obravnavane v mednarodnih pravnih instrumentih o obstojnih organskih onesnaževalih, so navedene v preglednici 1.

3. MEDNARODNI SPORAZUMI, V KATERIH SE OBRAVNAVAJO OBSTOJNA ORGANSKA ONESNAŽEVALA

3.1. Protokol UN/ECE o obstojnih organskih onesnaževalih[7]

Protokol o obstojnih organskih onesnaževalih h Konvenciji UN/ECE o onesnaževanju zraka na velike razdalje prek meja (CLRTAP) je bil sprejet 24. junija 1998 v Aarhusu na Danskem. Protokol o obstojnih organskih onesnaževalih je odobrila Evropska unija in 23 držav članic[8]. V Protokolu o obstojnih organskih onesnaževalih je trenutno poudarek na 16 snoveh, ki obsegajo enajst pesticidov, dve industrijski kemikaliji in tri nenamerne stranske proizvode. Leta 2009 so se pogodbenice odločile, da vključijo sedem novih snovi. Vendar te odločbe še niso začele veljati.

S Protokolom o obstojnih organskih onesnaževalih se prepovedujeta proizvodnja in uporaba kemikalij s seznama, bodisi takoj bodisi v poznejši fazi, v njem pa so navedene tudi določbe za ravnanje z odpadki, ki jih sestavljajo te kemikalije ali ki te kemikalije vsebujejo. Pogodbenice zavezuje k zmanjšanju emisij dioksinov, furanov, policikličnih aromatskih ogljikovodikov (PAO) in heksaklorobenzena ter določa posebne mejne vrednosti emisij za sežiganje komunalnih, nevarnih in medicinskih odpadkov. Končni cilj je odpraviti morebitne izpuste, emisije in izgube teh obstojnih organskih onesnaževal.

3.2. Stockholmska konvencija

Stockholmska konvencija je bila sprejeta leta 2001 v okviru Programa Združenih narodov za okolje (UNEP) in je začela veljati leta 2004. Spodbuja globalne ukrepe v zvezi z začetno skupino dvanajstih snovi, ki vsebujejo obstojna organska onesnaževala, s splošnim ciljem zaščititi zdravje ljudi in okolje pred obstojnimi organskimi onesnaževali. Od pogodbenic zahteva, da sprejmejo ukrepe za odpravo ali zmanjšanje izpusta obstojnih organskih onesnaževal v okolje. Navezuje se zlasti na previdnostni pristop, kot je določen v načelu 15 Deklaracije iz Ria o okolju in razvoju iz leta 1992. To načelo se izvaja s členom 8 Stockholmske konvencije, ki določa pravila za vključitev dodatnih kemikalij.

V Prilogo A k Stockholmski konvenciji je trenutno uvrščenih 28 kemikalij ali skupin kemikalij, za katere velja prepoved proizvodnje in uporabe, razen v primeru generičnih ali posebnih izjem. Hkrati sta strogo omejeni proizvodnja in uporaba DDT, pesticida, ki se še vedno uporablja v številnih državah v razvoju, kot je opredeljeno v Prilogi B k Stockholmski konvenciji. Priloga B vsebuje tudi PFOS, njegove soli in PFOS-F, za katere obstajajo tudi izjeme in sprejemljive uporabe.

Generične izjeme omogočajo laboratorijske raziskave, uporabo kot referenčni standard in nenamerne sledi onesnaževala v kemikalijah, zmeseh in izdelkih. Izjema velja tudi za izdelke, ki vsebujejo obstojna organska onesnaževala ter so bili proizvedeni ali so se uporabljali že pred začetkom veljavnosti ustrezne obveznosti, če pogodbenice sekretariatu Stockholmske

[7] http://www.unece.org/env/lrtap/pops_h1.htm.

[8] Grčija, Malta, Poljska in Portugalska še niso odobrile Protokola o obstojnih organskih onesnaževalih (https://treaties.un.org/Pages/ParticipationStatus.aspx?clang=_en).

konvencije predložijo informacije o uporabah in nacionalni načrt ravnanja z odpadki za take izdelke.

Za izpuste nenamerno proizvedenih stranskih proizvodov, navedenih v Prilogi C (dioksini, furani, poliklorirani bifenili, pentaklorobenzen, heksaklorobenzen in poliklorirani naftaleni (december 2016) in heksaklorobutadien (december 2018)), velja stalno zmanjševanje s končnim ciljem popolne odprave, kjer je ta izvedljiva. Pogodbenice morajo v skladu s Prilogo C spodbujati in skladno s svojimi akcijskimi načrti zahtevati uporabo najboljših razpoložljivih tehnik v zvezi z novimi viri znotraj glavnih kategorij virov, opredeljenih v delu II in delu III Priloge C k Stockholmski konvenciji.

V Stockholmski konvenciji sta predvideni tudi prepoznavanje in varno upravljanje zalog, ki vsebujejo obstojna organska onesnaževala ali ki jih ta sestavljajo. Odpadke, ki vsebujejo obstojna organska onesnaževala, ki jih ta sestavljajo ali ki so z njimi onesnaženi, bi bilo treba odstraniti tako, da se vsebnost obstojnih organskih onesnaževal uniči ali trajno pretvori, tako da nima več lastnosti, podobnih obstojnim organskim onesnaževalom. Kjer to ne predstavlja okoljsko sprejemljive možnosti ali kjer je vsebnost obstojnih organskih onesnaževal nizka, se odpadki lahko drugače odstranijo na okolju neškodljiv način. Postopki odstranjevanja, katerih posledica je lahko predelava ali ponovna uporaba obstojnih organskih onesnaževal, so izrecno prepovedani. Kar zadeva pošiljke odpadkov, je treba upoštevati ustrezne mednarodne predpise, standarde in smernice, kot je Baselska konvencija o nadzoru prehoda nevarnih odpadkov preko meja in njihovega odstranjevanja iz leta 1989.

Preglednica 1: Pregled obstojnih organskih onesnaževal, pravno urejenih na mednarodni ravni (nova obstojna organska onesnaževala, dodana Stockholmski konvenciji od leta 2009, so označena s sivo barvo)

Snov	Št. CAS	Navedeno v Stockholmski konvenciji	Navedeno v Protokolu UN/ECE o obstojnih organskih onesnaževalih	Navedeno v uredbi EU o obstojnih organskih onesnaževalih
Namerno proizvedena obstojna organska onesnaževala				
Aldrin	309-00- 2	Priloga A	Da	Da
Klordan	57-74-9	Priloga A	Da	Da
Klordekon	143-50-0	Priloga A	Da	Da
Dieldrin	60-57-1	Priloga A	Da	Da
Endosulfan	959-98-8 33213-65-9 115-29-7	Priloga A	Ne	Da
Endrin	72-20-8	Priloga A	Da	Da
Heptaklor	76-44-8	Priloga A	Da	Da
Heksabromobifenil (HBB)	36355-01-8	Priloga A	Da	Da
Heksabromociklododekan (HBCDD) (vključno z njegovimi izomeri)	25637- 99- 4 3194- 55- 6 134237- 50- 6 134237- 51- 7 134237-52-8	Priloga A	Ne	Da
Heksabromodifenil eter in heptabromodifenil eter	36483-60-0;68928- 80- 3in druge	Priloga A	Da	Da Da
Heksaklorobenzen (HCB)	118-74-1	Priloga A	Da	Da
Alfa heksaklorociklohekSan*	319- 84- 6; 608-73-1	Priloga A	Da: heksaklorociklohekSani (HCH; Št. CAS: 608-	Da (vsi izomeri, vključno z gama HCH, ki je prisoten
Beta heksaklorociklohekSan*	319-85-7	Priloga A		

Snov	Št. CAS	Navedeno v Stockholmski konvenciji	Navedeno v Protokolu UN/ECE o obstojnih organskih onesnaževalih	Navedeno v uredbi EU o obstojnih organskih onesnaževalih
Lindan*	58-89-9	Priloga A	73-1[9]), vključno z lindanom (CAS: 58-89-9)	v lindanu)
Mireks	2385-85-5	Priloga A	Da	Da
Pentaklorobenzen	608-93-5	Priloga A	Da	Da
Pentaklorofenol (PCP)	87-86-5 in druge	Priloga A	Ne	Da – dodano s prenovitvijo iz leta 2019
Poliklorirani bifenili (PCB)	1336-36-3 in druge	Priloga A	Da	Da
Tetrabromodifenil eter in pentabromodifenil eter	40088-47-9; 32534-81-9in druge	Priloga A	Da	Da
				Da
Toksafen	8001-35-2	Priloga A	Da	Da
DDT	50-29-3	Priloga B	Da	Da
Perfluorooktan sulfonska kislina, njene soli in perfluorooktan sulfonil fluorid (PFOS)	1763-23-1; 307-35-7in druge	Priloga B	Da	Da
Perfluorooktanojska kislina (PFOA), njene soli in njej sorodne spojine	335-67-1	Priloga A	Ne	Da – dodano aprila 2020
SCCP – kratkoverižni klorirani parafini	85535-84-8 in druge	Priloga A	Da	Da
HCBD – heksaklorobutadien	87-68-3	Priloga A	Da	Da
PCN – poliklorirani naftaleni	70776-03-3 in druge	Priloga A	Da	Da
Bis(pentabromofenil)eter, znan tudi kot dekabromodifenil eter (c-decaBDE)	1163-19-5	Priloga A	Ne	Da – dodano s prenovitvijo iz leta 2019
Dikofol	115-32-2	Priloga A	Ne	Da – dodano junija 2020
Nenamerno proizvedena obstojna organska onesnaževala				
Poliklorirani dibenzo-p-dioksini (PCDD)	1746-01-6	Priloga C	Da	Da
Poliklorirani dibenzofurani (PCDF)	1746-01-6	Priloga C	Da	
Heksaklorobenzen (HCB)	118-74-1	Priloga C	Da	Da
Pentaklorobenzen	608-93-5	Priloga C	Da	Da – dodano s prenovitvijo iz leta 2019
Poliklorirani bifenili (PCB)	1336-36-3 in druge	Priloga C	Da	Da
PCN – poliklorirani naftaleni	70776-03-3 in druge	Priloga C	Da	Da – dodano s prenovitvijo iz leta 2019
Policiklični aromatični ogljikovodiki (PAH)	207-08-9 in druge	Ne	Da	Da
HCBD – heksaklorobutadien	87-68-3	Priloga C	Da	Da – dodano s prenovitvijo iz leta 2019

[9] Ta številka CAS zajema mešanice izomerov alfa, beta, gama, delta in epsilon HCH.

* Lindan, alfa in beta heksaklorocikloheksan ter klordekon in heksabromobifenil so nova obstojna organska onesnaževala v Stockholmski konvenciji, vendar so bila že zajeta v Protokolu o obstojnih organskih onesnaževalih in uredbi EU o obstojnih organskih onesnaževalih.

4. CILJ IZVEDBENEGA NAČRTA UNIJE O OBSTOJNIH ORGANSKIH ONESNAŽEVALIH

Stockholmska konvencija določa obveznost vseh pogodbenic, da oblikujejo načrt za izpolnjevanje svojih obveznosti iz te konvencije in si prizadevajo za njegovo uresničevanje. Za Unijo se ta obveznost izvaja tudi v členu 9 uredbe o obstojnih organskih onesnaževalih. Komisija je zato (leta 2007) oblikovala izvedbeni načrt o obstojnih organskih onesnaževalih, ki zajema tudi snovi, ki spadajo v Protokol o obstojnih organskih onesnaževalih[10]. Ta načrt je bil z razvojem Stockholmske konvencije, Protokola o obstojnih organskih onesnaževalih in prava EU pozneje večkrat posodobljen.

Splošni namen izvedbenega načrta Unije je ne le izpolniti pravne obveznosti, temveč tudi pregledati dosedanje ukrepe ter določiti strategijo in akcijski načrt za nadaljnje ukrepe Unije v zvezi z obstojnimi organskimi onesnaževali, vključenimi v Stockholmsko konvencijo in/ali Protokol UN/ECE o obstojnih organskih onesnaževalih.

Cilj izvedbenega načrta Unije je zato:

- pregledati obstoječe ukrepe Unije v zvezi z obstojnimi organskimi onesnaževali;
- oceniti njihovo učinkovitost in zadostnost pri izpolnjevanju obveznosti iz Stockholmske konvencije;
- ugotoviti potrebo po nadaljnjih ukrepih Unije;
- določiti načrt za izvajanje nadaljnjih ukrepov;
- ugotoviti in okrepiti povezave in morebitne sinergije med upravljanjem obstojnih organskih onesnaževal ter drugimi okoljskimi politikami in drugimi področji politike ter
- povečati ozaveščenost o obstojnih organskih onesnaževalih in njihovih nadzornih ukrepih.

5. POVZETEK IZVEDBENEGA NAČRTA UNIJE

Četrti izvedbeni načrt Unije je naveden v delovnem dokumentu služb Komisije, ki je priložen temu poročilu. V pregledu in posodobitvi tretjega izvedbenega načrta so obravnavane spremembe, vključene v prenovitev uredbe o obstojnih organskih onesnaževal, vključitev novih obstojnih organskih onesnaževal v Stockholmsko konvencijo ter tehnični in zakonodajni napredek na tem področju.

V uvodu je pregled mednarodnega zakonodajnega okvira, v katerem deluje uredba o obstojnih organskih onesnaževalih, vključno s povzetkom Protokola UN/ECE o obstojnih organskih onesnaževalih in Stockholmske konvencije.

V **poglavju 2** je opisano obstoječe stanje na področju izvajanja obveznosti, ki jih ima EU kot pogodbenica v zgoraj navedenih mednarodnih okvirih. V njem so opisani obstoječa ustrezna zakonodaja EU, ki je bila vzpostavljena, in finančni instrumenti za podporo izvajanju.

[10] SEC(2007) 341.

Sem spadajo zlasti novi oddelki izvedbenega načrta Unije, ki vsebujejo podrobne opise uredbe o obstojnih organskih onesnaževalih. Evropska agencija za kemikalije (ECHA) v okviru uredbe o obstojnih organskih onesnaževalih prejme številne naloge za podporo Evropski komisiji, med drugim pri prizadevanjih za določanje novih možnih snovi za obstojna organska onesnaževala. S to spremembo uredbe se procesi uredbe o obstojnih organskih onesnaževalih tesneje usklajujejo s povezano zakonodajo o kemikalijah o registraciji, evalvaciji, avtorizaciji in omejevanju kemikalij (REACH), tj. Uredbe (ES) št. 1907/2006. Poleg tega mora agencija ECHA na svojem spletišču ECHA[11] zagotoviti dodatne informacije, vključno z obvestilom o pripravi predloga za vključitev nove snovi in osemtedenskim obdobjem posvetovanja za zainteresirane strani, kar omogoča večjo preglednost in večji prispevek za industrijo, nevladne organizacije (NVO) in raziskovalne organe pri zagotavljanju podatkov o možnih snoveh za obstojna organska onesnaževala.

Z uredbo o obstojnih organskih onesnaževalih se prav tako spreminja obveznost poročanja držav članic. Letno in triletno poročanje Komisiji o napredku pri doseganju ciljev Uredbe (ES) št. 850/2004 v skladu s členom 12 se nadomesti s členom 13 uredbe o obstojnih organskih onesnaževalih, ki od držav članic zahteva, da pripravijo poročilo, ki podrobno opisuje napredek v zvezi s cilji uredbe o obstojnih organskih onesnaževalih, in ga javno objavijo. Države članice morajo Komisiji in agenciji ECHA omogočiti dostop do informacij iz teh poročil.

Poglavje 2 vključuje tudi dodatne informacije o zakonodaji Unije, ki zajema tla in onesnažena zemljišča, kar pa ni bilo na voljo v prejšnjih različicah izvedbenega načrta Unije in izvedbenega načrta Skupnosti. To vključuje podrobnosti o direktivi o okoljski odgovornosti (2004/35/ES), uredbi o sredstvih za gnojenje ((EU) 2019/1009) in tematski strategiji za zaščito tal.

Poglavje 3 zagotavlja celovito oceno obstojnih organskih onesnaževal v Uniji, in sicer glede njihove proizvodnje, uporabe in dajanja na trg ter glede obstoječih zalog in onesnaženosti tokov odpadkov. To poglavje večinoma temelji na poročilih in izvedbenih načrtih, ki so jih pripravile države članice.

Sem spadajo podrobni novi oddelki, ki zajemajo zlasti:

- bromirani zaviralec ognja dekabromodifenil eter (decaBDE), ki se je v Uniji pogosto uporabljal v plastiki in tekstilu, ki se uporabljajo za oblazinjeno pohištvo, preden je marca 2019 začela veljati omejitev REACH glede uporabe decaBDE. Maja 2017 se je Konferenca pogodbenic Stockholmske konvencije odločila, da se decaBDE vključi v Prilogo A. V izvedbenem načrtu Unije se poroča, da je bila največja uporaba decaBDE v Uniji 75 000 ton leta 2000, popolna opustitev pa je bila dosežena do leta 2019. Glede na življenjsko dobo obdelanih izdelkov je mogoče pričakovati, da bo decaBDE še nekaj let vplival na tokove odpadkov;
- površinsko aktivno snov, tj. perfluorooktanojsko kislino (PFOA), njene soli in njej sorodne spojine. PFOA je druga perfluorirana in polifluorirana alkilna snov (PFAS), vključena v prilogo k Stockholmski konvenciji, za perfluorooktan sulfonsko kislino (PFOS). PFOA se v Uniji pogosto uporablja v najrazličnejši opremi kot sredstvo za odpornost proti vodi, olju in madežem, pa tudi kot vmesni proizvod v proizvodnji fluoropolimerov. PFOA je bil Stockholmski konvenciji leta 2019 dodan s številnimi izjemami. Ravnanje s PFOA in odpadki, onesnaženimi s PFOA, predstavlja velik izziv za Unijo v naslednjem desetletju in pozneje;

[11] https://echa.europa.eu/understanding-pops.

- pesticid pentaklorofenol (PCP), ki se je prej uporabljal kot sredstvo za zaščito lesa, predvsem v industrijskih okoljih, kot so električni daljnovodi in železniški pragovi. PCP, njegove soli in estri so bili maja 2015 vključeni v Prilogo A k Stockholmski konvenciji. Uporaba PCP v Uniji je bila od leta 1991 omejena, leta 2008 pa še dodatno omejena v skladu z uredbo REACH. Medtem ko se PCP že vrč let ne uporablja pri obdelavi lesa v Uniji, lahko življenjska doba obdelanega lesa traja do 50 let, kar bi lahko povzročilo težave pri končnem ravnanju z lesnimi odpadki;
- pesticid dikofol, ki se je uporabljal kot nadomestek za DDT za zatiranje insektov in drugih škodljivcev na različnih pridelkih, kot so sadje, zelenjava, okrasne rastline, bombaž in čaj. Dikofol je bil Stockholmski konvenciji dodan maja 2019. V Uniji se je uporaba dikofola zmanjšala s 317 ton na leto v letu 2000 na 32 ton na leto v letu 2009. Po letu 2010 uporaba dikofola v Uniji ni več dovoljena. Dikofol je bil leta 2013 vključen tudi v direktivo o okoljskih standardih kakovosti (2013/39/EU). Pričakujejo se omejena vprašanja v zvezi s posledicami (poleg mest prejšnje uporabe), čeprav lahko onesnaženje z uvoženimi pridelki predstavlja področje za nadaljnji nadzor.

Poglavje 3 vključuje tudi posodobitve prizadevanj o končni opustitvi in uničenju (ali ireverzibilni pretvorbi) polikloriranih bifenilov (PCB), ki se uporabljajo kot tekočine za prenos toplote v dielektrični opremi. Raziskava, izvedena leta 2017, je pokazala, da je večina držav članic znatno napredovala pri odpravi uporabe opreme, ki vsebuje PCB. Uredba o obstojnih organskih onesnaževalih vključuje cilj, določen v Stockholmski konvenciji, za postopno opuščanje PCB do leta 2025.

Poglavje 3 podrobneje opisuje delo, opravljeno za ponovno oceno meril o obstojnih organskih onesnaževalih za zelo mobilne snovi, z možnostjo oblikovanja novih meril, ki dopolnjujejo merilo bioakumulacije.

Poglavji 4 in 5 vsebujeta poglobljeno analizo vsake posamezne obveznosti iz Stockholmske konvencije, ki vpliva na to, kako Unija obravnava obstojna organska onesnaževala. V izvedbenem načrtu Unije je na podlagi te analize opredeljenih 31 ukrepov za izboljšanje izvajanja obveznosti Unije iz Stockholmske konvencije.

Poglavji 3 in 4 kažeta, da je bila uporaba snovi, ki so uvrščene v Stockholmsko konvencijo ali Protokol o obstojnih organskih onesnaževalih ter so se pred letom 2008 pravno urejale z uredbo o obstojnih organskih onesnaževalih (stara obstojna organska onesnaževala), postopno odpravljena. Preostala stara obstojna organska onesnaževala se uporabljajo samo v izdelkih, ki so bili proizvedeni in dani na trg pred začetkom veljavnosti uredbe o obstojnih organskih onesnaževalih in kot standardi za raziskovalne namene. Obe preostali uporabi sta zajeti s splošnimi izjemami, odobrenimi v Stockholmski konvenciji in uredbi o obstojnih organskih onesnaževalih.

Obstojna organska onesnaževala, ki so bila v Stockholmsko konvencijo ali Protokol o obstojnih organskih onesnaževalih na novo uvrščena med letoma 2009 in 2017, so bila pozneje vključena v uredbo o obstojnih organskih onesnaževalih. Obstojna organska onesnaževala, vključena v Stockholmsko konvencijo maja 2019, so bila v Uniji že zdavnaj odpravljena (dikofol) ali pa so bila predmet nadaljnjega nadzora v skladu z uredbo REACH (PFOA, njene soli in njej sorodne spojine) in so bila leta 2020 vključena v uredbo o obstojnih organskih onesnaževalih.

Nekatera obstojna organska onesnaževala, zlasti zaviralci gorenja (PBDE in HBCDD) in perfluorirane kemikalije (PFOA, njene soli in njej sorodne spojine), so se nedavno še uporabljala, kar pomeni, da lahko odpadki, ki vsebujejo te snovi, v naslednjih letih

predstavljajo izziv za Unijo in države članice. Poleg tega so bili odpadki, ki vsebujejo obstojna organska onesnaževala (npr. pesticidi, ki se ne uporabljajo več, ali onesnažena oprema), uvoženi v nekatere države članice, da bi se tam odlagali in uničili. Ti uvozi so bili izvedeni v skladu z določbami Stockholmske konvencije ter prispevajo k splošnemu zmanjšanju obstojnih organskih onesnaževal na svetovni ravni in ustreznemu ravnanju z njimi.

V nekaj državah članicah so še vedno zaloge pesticidov, ki se ne uporabljajo več in vsebujejo obstojna organska onesnaževala, njihova proizvodnja, uporaba in dajanje na trg pa so zdaj z uredbo o obstojnih organskih onesnaževalih strogo prepovedani. Take zaloge in drugi odpadki, ki so sestavljeni iz obstojnih organskih onesnaževal ali so z njimi onesnaženi, zahtevajo ustrezno ravnanje, da se zagotovi okolju primerno odstranjevanje, vključno s specifikacijo in pregledom ustreznih mejnih vrednosti ter postopki obdelave odpadkov. V ta namen Komisija trenutno pripravlja predlog za spremembo prilog IV in V k uredbi o obstojnih organskih onesnaževalih.

V raziskavi držav članic, opravljeni leta 2017, o preostalih zalogah PCB, ki se uporabljajo v tekočinah za prenos toplote za dielektrično opremo, je bilo poudarjeno, da je v primerjavi s predvidenimi zalogami iz leta 1990 ostalo manj kot 10 % zalog. Za majhno število držav članic pa so bile preostale zaloge v uporabi veliko večje, približno 50 % izhodiščnih zalog iz leta 1990. V Stockholmski konvenciji je predvideno postopno opuščanje uporabe PCB v opremi do leta 2025 in določena zahteva, da pogodbenice do leta 2028 zagotovijo okolju primerno ravnanje z odpadnimi tekočinami, ki vsebujejo PCB.

Poglavji 6 in 7 vsebujeta dodatne informacije o izvajanju drugih obveznosti poleg tistih, ki so neposredno povezane s kemikalijami s seznama. Poglavji kažeta, da izmenjava informacij o tehničnih zadevah med državami članicami in s tretjimi državami še vedno predstavlja izziv ter bi jo bilo treba izboljšati, da bi se tako bolje podprlo izvajanje uredbe o obstojnih organskih onesnaževalih.

Poleg tega je bilo jeseni 2019 opravljeno javno posvetovanje o najnovejšem osnutku izvedbenega načrta Unije. Povratne informacije anketirancev so poudarile pomisleke splošne javnosti in strokovnjakov. Anketiranci so zlasti poudarili neprepoznavnost tekočih dejavnosti na področju obstojnih organskih onesnaževal na ravni držav članic in Unije (vključno s tem, kako bi lahko prispevale), in neprilagojeno obveščanje skupin deležnikov o tem, katere so glavne skrbi in težave v zvezi z obstojnimi organskimi onesnaževali. Anketiranci kot predstavniki splošne javnosti so poudarili največje pomisleke glede informacij v zvezi s pesticidi, ki se ne uporabljajo več, in onesnaženjem hrane.

Komunikacija z javnostjo in ključnimi deležniki je osrednja točka enega od 31 ukrepov za izboljšanje izvajanja obveznosti Unije.

Unija in države članice zagotavljajo znatno tehnično in finančno pomoč, s katero se prek različnih instrumentov zagotavlja podpora izvajanju Stockholmske konvencije v državah v razvoju.

6. SPLOŠNE SKLEPNE UGOTOVITVE

V Uniji so pravni ukrepi v zvezi s proizvodnjo, dajanjem na trg in uporabo obstojnih organskih onesnaževal ter ukrepi, ki se nanašajo na ravnanje z odpadki, ki vsebujejo obstojna organska onesnaževala ali ki jih ta sestavljajo, dovolj celoviti za izpolnitev obveznosti iz Konvencije ali Protokola o obstojnih organskih onesnaževalih.

Dosežen je bil pomemben napredek k odpravi obstojnih organskih onesnaževal. Proizvodnja in uporaba vseh obstojnih organskih onesnaževal sta z nekaj manjšimi izjemami prepovedani. Glavni izziv za Unijo je odprava obstojnih organskih onesnaževal iz cikla odpadkov in preostalih zalog, saj so ti še vedno velik vir emisij. Največji izzivi se trenutno nanašajo na bromirana obstojna organska onesnaževala, ki so se prej uporabljala kot zaviralci gorenja (PBDE in HBCDD), perfluorirane kemikalije (PFOA, njene soli in njej sorodne spojine), ravnanje s pesticidi, ki se ne uporabljajo več, in končno opustitev PCB v dielektrični opremi za dosego cilja za leto 2025, določenega v uredbi o obstojnih organskih onesnaževalih.

Glede na obveznosti, ki izhajajo iz Stockholmske konvencije, in ob upoštevanja stanja v Uniji je v izvedbenem načrtu opredeljenih 31 ukrepov, ki so potrebni za izpolnitev obveznosti. Pet ukrepov je novih, nanašajo pa se zlasti na kemikalije, ki so na seznamu nove. Pri osmih ukrepih gre za stalne (tekoče) ukrepe, 16 ukrepov pa je bilo že uvrščenih v prejšnji izvedbeni načrt in se še vedno izvajajo, ker se še niso končali ali ker so še vedno pomembni.

Izpusti obstojnih organskih onesnaževal zaradi nenamerne proizvodnje ostajajo ena od najpomembnejših težav, ki jih je treba rešiti v Uniji. Številni ukrepi so tako namenjeni oblikovanju ustreznih ukrepov za dodatno zmanjšanje emisij obstojnih organskih onesnaževal. Preprečitev nastajanja nenamernih obstojnih organskih onesnaževal z razvojem postopkov in tehnologij, ki preprečujejo njihovo nastajanje, bi bilo treba obravnavati predvsem na področju industrijske proizvodnje, hkrati pa bi bilo treba vključiti tudi gospodinjske vire, kot so razpršeni viri sežiganja. Na tem področju so še vedno potrebne dodatne raziskave in tehnološki razvoj.

Vse države članice so pripravile popise naprav, ki vsebujejo poliklorirane bifenile (PCB), ter akcijske načrte za njihovo zbiranje in odstranitev. Informacije o trenutnih količinah opreme, ki vsebuje PCB, kažejo, da so številne države članice dosegle pomemben napredek, vendar morajo nekatere od njih še vedno premagati izzive, prav tako pa so potrebna nadaljnja prizadevanja za izpolnitev cilja iz Stockholmske konvencije o postopnem opuščanju uporabe PCB do leta 2025.

Uporaba bromiranih obstojnih organskih onesnaževal kot zaviralcev gorenja, zlasti PBDE in HBCDD, je v Uniji postala razširjena, vendar je uporaba PBDE in HBCDD zdaj prepovedana v skladu z uredbo o obstojnih organskih onesnaževalih, njihovo postopno opuščanje pa se je končalo pred nekaj leti. Vendar življenjska doba obdelanih izdelkov predstavlja izziv za ravnanje z odpadki, ki vsebujejo te snovi. Pri razvoju tehnik za njihovo prepoznavanje in ločevanje znotraj tokov odpadkov je bil dosežen pomemben napredek, vključno s smernicami sekretariata. Vendar so potrebna stalna prizadevanja za reševanje težav, ki jih bromirana obstojna organska onesnaževala predstavljajo v toku odpadkov. Poleg tega se z obdelano plastiko ravna v skladu s tokom odpadkov, opredeljenim v Direktivi 2012/19/EU o odpadni električni in elektronski opremi (OEEO)[12], obdelani tekstil pa bo postal del tokov komunalnih odpadkov, kjer je potencialno nižja ozaveščenost o tem vprašanju.

V Uniji se v omejenih količinah še vedno proizvajajo perfluorooktan sulfonska kislina, njene soli in perfluorooktan sulfonil fluorid (PFOS). Uporaba PFOS v industriji površinskega nanašanja kovine je edini preostali vir izpustov PFOS s predvideno uporabo snovi. Alternativne in nadomestne možnosti za to uporabo so se že proučevale in jih je treba začeti izvajati, da se postopno popolnoma opusti uporaba PFOS.

Uporaba PFOA za najrazličnejše vrste uporabe se je razširila po vsej Uniji, kar verjetno predstavlja precejšnje izzive v zvezi z odpadki in potencialom za emisije. Poleg tega je v

[12] Direktiva 2012/19/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o odpadni električni in elektronski opremi (OEEO) (UL L 197, 24.7.2012, str. 38).

izvedbenem načrtu Unije ugotovljeno, da sta bila PFOS in PFOA vključena v Stockholmsko konvencijo in uredbo o obstojnih organskih onesnaževalih, v zvezi z drugimi sestavinami PFAS pa poteka nadaljnje delo na mednarodni ravni, vključno s predlogom Norveške za vključitev perfluoroheksan sulfonske kisline (PFHxS) v Stockholmsko konvencijo, in ravni Unije. Zato so ukrepi za obravnavo PFAS v Uniji in po svetu vključeni v trajnostno strategijo za kemikalije Unije[13].

Nazadnje, v odgovorih na javno posvetovanje o osnutku izvedbenega načrta Unije so bili poudarjeni izzivi pri komunikaciji in sodelovanju. Komisija in države članice že izvajajo ukrepe za oceno potrebe po usklajenem delovanju in njegove dodane vrednosti – usklajene informacijske kampanje na ravni Unije – na področju obstojnih organskih onesnaževal ob upoštevanju obveznosti držav članic, da se v skladu z Direktivo 2003/4/ES[14] razširjajo informacije o okolju v zvezi z obstojnimi organskimi onesnaževali. Razširjenje informacij o obstojnih organskih onesnaževalih je bilo že okrepljeno z razvojem spletišča agencije ECHA o obstojnih organskih onesnaževalih in oblikovanjem informacijske platforme za spremljanje kemikalij (IPCheM). Vendar je potreben nadaljnji pregled, kakšno razširjanje je potrebno, da se zainteresiranim stranem omogoči lažje iskanje informacij, zlasti za tekoče dejavnosti v zvezi z obstojnimi organskimi onesnaževali.

[13] COM(2020) 667 final.

[14] Direktiva 2003/4/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2003 o dostopu javnosti do informacij o okolju in o razveljavitvi Direktive Sveta 90/313/EGS (UL L 41, 14.2.2003, str. 26).